

korte mededelingen

Nationaal Comité Wintervoeding van Vogels

Het Nationaal Comité wekt plaatselijke en regionale organisaties op te overleggen hoe in geval van nood het voedingswerk moet worden georganiseerd. Met andere woorden zich af te vragen: wie doet te zijner tijd wat? Welke bakkerijen, graanmaaldereien, landbouw-coöperaties, groentenveilingen, slachthuizen, poeliers en dergelijke zijn genegen hun afval gratis ter beschikking te stellen? Wie belast zich met het transport naar de voederplaatsen en hoe zal het transport dan plaatsvinden? De beantwoording van deze en andere vragen van organisatorische aard in een vroeg stadium doen straks het hulpverleningswerk efficiënter verlopen. Het Nationaal Comité wil desgewenst gaarne met adviezen ter zijde staan en wijst bovendien op de brochure 'Wintervoeding' (zie 'Het Vogeljaar' 23 (6) : 257). Het kantoor is verhuisd naar Laan Copes van Cattenburch 73, 's-Gravenhage, telefoon 070-63 80 38. Buiten tijden van actie is de secretaris te bereiken onder 070 - 86 54 67, bij geen gehoor kan zo nodig contact worden opgenomen met de voorzitter, telefoon 070 - 83 76 08.

W. C. van Blitterswijk
(secretaris).

Mr. Eric Donald Maaldrink overleden

Op 4 augustus 1978 overleed, op 70-jarige leeftijd te Wierden, mr. Erik Donald Maaldrink. Reeds in één van onze eerste jaargangen schreef hij in ons tijdschrift over Bonte Vliegenvangers, een soort waarvoor hij zich bijzonder interesseerde. In de Nederlandse Ornithologische Unie bekleedde hij lang een bestuursfunctie en zijn belangstelling ging vooral uit naar de natuur- en vogelbescherming. Velen van ons hebben veel van hem geleerd en zullen hem thans node missen.

Is blauwwier schuldig aan sterfte watervogels?

Is de bacterie *Clostridium botulinum* van het type C wel werkelijk schuldig aan de dood van vele duizenden watervogels in ons land sinds 1971? Of is de oorzaak van de massale eendensterfte geen 'botulisme' en is de werkelijke dader één van de gif afscheidende stammen van het blauwwier, *Anabaena flos-aqua*? 'Ik zou niet verbaasd zijn als dat vandaag of morgen werd aangetoond', zegt de algoloog J. B. W. Wanders te Lemmer, werkzaam bij het Limnologisch Instituut te Oosterzee. Maar voor het aangetoond kan worden zal er een onderzoek naar moeten worden gedaan en dat komt nog niet eens op gang. Alle onderzoek richt zich op de schuldig geachte bacterie *Clostridium botulinum*, hoewel die mogelijkheid alleen maar profiteert van de door het blauwwier gemaakte

slachtoffers. In ons land is er heel weinig onderzoek naar deze alg verricht. Echter wel in de Verenigde Staten. Daar kwam de onderzoeker W. M. Carmichael tot de conclusie dat het blauwwier eenden- en veesterfte veroorzaakt; hij bepaalde de giftigheid. Onderzoek in Nederland wordt belemmerd doordat de combinatie van de specialismen algologie en toxicologie niet of nauwelijks voorkomt. En eigenlijk zou met zo'n onderzoek niet moeten worden gewacht tot er opnieuw een slachting plaatsvindt onder de watervogels. Nu al dient het voorkomen en de ontwikkeling van het blauwwier in studie te worden genomen (zie ook Kees Wiese in het Nieuwsblad van het Noorden 5 augustus 1978).

Jacht op watervogels

Op 18 augustus is weer de jacht geopend op Slobeenden, Wintertalingen, Watersnippen en Meerkoeten. Zeker voor de drie eerst genoemde soorten geldt, dat hiervoor geen enkele aanleiding bestaat vanuit het oogpunt van natuurbeheer.

Integendeel, onlangs is bij internationale tellingen gebleken dat de wereldpopulatie van een groot aantal ook in Nederland bejaagbare eendensoorten veel kleiner is dan men altijd had verondersteld. Desondanks is slechts de jacht op de Zomertaling en het Bokje dit jaar niet geopend en tracht de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging het te doen voorkomen dat de jacht (dus ook op deze soorten) een onmisbare factor is bij het milieubeheer.

Kennelijk moeten diersoorten nog altijd op de rand van uitsterven staan, voordat er sprake kan zijn van effectieve bescherming. Evenals bij vorige gelegenheden tekent de Stichting Kritisch Faunabeheer tegen deze handelwijze ernstig protest aan. Zij acht jacht waarvoor uit natuurbeschermingsstandpunt geen enkele aanleiding bestaat en die slechts gericht is op het plezier van de jager ontoelaatbaar. Reeds in de Vogelwet 1936 heeft het overgrote deel van de Nederlandse vogelsoorten bescherming gevonden en hieronder waren vele soorten die tot dan toe werden geëxploiteerd. Het blijft raadselachtig waarom juist voor de sportjager een uitzondering moet worden gemaakt, het is een van de weinige vormen van overbodige en zelfs schadelijke exploitatie van de natuur, die de wet nog toestaat. In dit licht gezien doen ook de verwijten van Nederland aan de Franse en Italiaanse 'vogelmoordenaars' enigszins hypocriet aan, er is geen wezenlijk verschil aan te wijzen.

De bereidheid van de jagers om zich in te zetten voor natuurbehoud wordt nog veel ongelooftwaardiger als men de Nederlandse jagers op Europees niveau volgt. Onder leiding van de vice-voorzitter van de Nederlandse jagersvereniging is de Federatie van Euro-

pese Jagers (FACE) tot stand gekomen. In nauwe samenwerking met de Italiaanse vogelvangsters heeft deze federatie de 'Richtlijn ter bescherming van vogels' van de milieuc commissie van het Europese Parlement in Straatsburg grotendeels weten te ontcrachten. Volgens de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging het eerste succes van de federatie en is het rapport in feite een 'Richtlijn ter bescherming van de Europese jagers' geworden.

Enkele standpunten van de FACE, waarachter dus ook de Nederlandse jagers zich opstellen:

- alleen vogelsoorten die ernstig bedreigd worden beschermen,
- vrijheid voor de lidstaten om lokale jachttradities en gebruiken in stand te houden,
- de bevoegdheid van de Europese Raad om richtlijnen voor de bescherming van vogels te geven is onrechtmatig,
- niet bedreigde soorten kunnen geëxploiteerd worden,
- geen verplichting voor de lidstaten trekvogels op een optimaal niveau te handhaven en tot harmonisatie van de nationale lijsten van bejaagbare vogels,
- geen verbod van het massale gebruik van vangkooien en slagnetten.

- Perscommissie van de Stichting Kritisch Fauna-beheer, Stierop 12, Bergen N.H., tel. 02208-4219 of 02209-2146.

Contactvergadering Contactorgaan voor Vogelstudie

De jaarlijkse contactvergadering van het Contactorgaan voor Vogelstudie zal dit jaar worden gehouden op zaterdag 16 december 1978 in het Botanisch Laboratorium, Lange Nieuwstraat 106 te Utrecht, van 's morgens 11.00 uur tot 's middags 16.30 uur. Er is momenteel overleg gaande met de SOVON om deze dag samen te organiseren. Naast de gebruikelijke programmapunten, onder andere technische verslagen, zullen dan ook nadere bijzonderheden worden bekendgemaakt betreffende de werkzaamheden van SOVON. Bovendien zal aandacht worden geschonken aan de lopende coördinatie werkzaamheden. Nadere inlichtingen bij J. Steenman (secr.), Willibrordweg 1, 3911 CC Rhenen, tel. 08376-3015.

Stop jacht op Krakeend

In het tijdschrift van de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging van 18 augustus 1978 schrijft de directeur Th. J. Veen: 'Evenals vorig jaar doet de KNJV een beroep op de jagers in Nederland, de Krakeend niet te bejagen. Door het voorkomen van allerlei kleurschakeringen van de Wilde Eend, veroorzaakt door kruisingen met halftamme eenden, is het niet altijd eenvoudig tijdens jacht de 'vollen' van de Krakeend te onderscheiden. De witte vleugelspiegel van de Krakeend en het feit dat hij kleiner is zijn vaak de bruikbaarste kenmerken (hij maakt ook een fragielere indruk). De Krakeend is

een algemeen voorkomend soort, die met uitzondering van een aantal grotere wateren, meestal niet in grote aantallen voorkomt — vandaar ons verzoek. De jacht op de Krakeend wordt normaal op 1 september geopend; aan u echter het verzoek er op vrijwillige basis, waar practisch mogelijk geen gebruik van te maken'.

Voor ons is de Krakeend een doortrekker in vrij klein aantal en wintervogel in zeer klein aantal, terwijl herkenning voor de doorgewinterde buitenman niet zo erg veel moeilijkheden op kan leveren. In België behoort de Krakeend reeds tot de beschermde soorten, waarop niet meer geschoten mag worden. Ons land zou zich hier zo spoedig mogelijk bij moeten aanpassen! Vooruitlopend op wettelijke beslissingen is het advies van de jagersvereniging prijzenswaard.

In La Revue Nationale de la Chasse (No. 369 - juni 1978, pag. 27) lezen we dat de handel van Houtsnippen in Frankrijk verboden is en de Krooneend 'per abuis' beschermde vogel is geworden. De Franse jagers schijnen zich hiermee wel tevreden te hebben gesteld!

Haviken in vogelasiel te Bergen N.H.?

Reeds enkele malen bereikte het ministerie van CRM een telefonische mededeling dat er zich in het asiel van de Stichting Natuurvogels te Bergen één of meer gezonde Haviken zouden bevinden. Vage berichten waar wij niet veel aan hebben zo lang de concrete gegevens ontbreken.

Tijdens enkele onaangekondigde bezoeken aan het bedoelde vogelasiel door ambtenaren van de afdeling Fauna en Flora van dit ministerie werden echter nimmer Haviken aangetroffen. De asielhoudster in Bergen is gastvrij voor elke vogelvriend en staat gaarne iedere vogelbeschermer te woord, ook over de stootvogelrevalidatie. Voor dit doel is een gedeelte van het terrein afgezet en niet toegankelijk voor het publiek. Bij uitzondering kan men in het bijzijn van een beheerster daar een kijkje nemen.

Ik vrees dan ook dat we helaas te maken hebben met roddel- en lasterpraatjes en wanneer dit inderdaad het geval is, is dit een betreutenswaardige aangelegenheid. Men bewijst hiermee de bescherming van vogels in het algemeen en de goede naam van een vogelasiel in het bijzonder een slechte dienst. Het lijkt mij derhalve beter dat zodra 'men' van mening is dat er Haviken ten onrechte zijn ondergebracht in het bedoelde asiel 'men' zelf een kijkje gaat nemen.

Maar wie met slechte 'geruchten op zak' op stap gaat om poolshoogte te nemen bedenke wel: 'De moeilijkste stap is altijd die over de drempel'. Ik hoop van ganser harte dat dit eerste probleem tevens het laatste is.

- J. van der Lely, medewerker van de afdeling Fauna en Flora van het ministerie van CRM, Steenvoordelaan 370, 2284 EH Rijswijk Z.H., tel. 070-949233, toestel 2594.

Verloop herfsttrek over het binnenland 1976 & 1977

De Vogelwerkgroep Winterswijk gaf een uitgebreid rapport uit over het verloop van de herfsttrek over Nederland in de jaren 1976 en 1977. Het is een samenvatting van gegevens van 'in het binnenland gelegen telposten. Het betreft vijf telposten gelegen in Twente en de Achterhoek en zes posten gelegen in Zuid-Limburg. De overige telposten zijn niet verwerkt in grafiekvorm omdat óf de kwaliteit of het aantal teldagen te gering was. De resultaten van de verschillende telposten blijken verrassend met elkaar overeen te stemmen. De resultaten worden telkens per soortgroep (stootvogels, Kieviten, duiven, leeuweriken, zwaluwen, kwikstaarten en piepers, Heggemus, lijsterachtigen, gorzen, vinken, Ringmussen, Spreeuwen en kraaiachtigen) besproken en daarna per soort. De beschrijvingen vallen uiteen in twee delen: een grafische voorstelling en de telresultaten met een stukje begeleidende tekst.

Henk Wessels: Verloop van de herfsttrek over Nederland in de jaren 1976 & 1977. Gestencild, 94 pag., vele grafieken, met medewerking van Robert Kwak, Rudi Lanjouw, Willie Wessels, Alex Schotman, Gerrit Dunnewold, Jan Rademaker & Mieke Tops (1978). Het verslag kwam tot stand door een samenwerking van de Vogelwerkgroep Twente, Vogelwerkgroep Eibergen, Vogelwerkgroep Winterswijk, Vogelwerkgroep Haarlem en leden van de KNNV aldaar, Vogelwerkgroep Nijmegen en Vogelgroep Limburg. Uitgave Vogelwerkgroep Winterswijk. Verkrijgbaar door overmaking van f 8,50 (incl. porto) op girorekening 3 598 767 t.n.v. penningmeester VWG Winterswijk, J. Rademaker, Abeelstraat 14, 7101 LG Winterswijk.

Inventarisatie Oud- en Nieuw Amelisweerd 1974

In 1974 kwamen op Oud-Amelisweerd 51 vogelsoorten tot broeden en op Nieuw-Amelisweerd zelfs 60 soorten. Op het eerstgenoemde landgoed verdwenen Groene Specht en Grasmus als broedvogels, op het tweede verdween de Nachtegaal. Andere broedvogels zijn onder meer: Tortelduif, Kleine Bonte Specht, Bosrietzanger, Braamsluiper, Bonte Vliegenvanger, Boomklever, Appelvink, Goudvink, Blauwe Reiger en Wielewaal. In 1975 kwamen er respectievelijk 57 en 58 vogelsoorten tot broeden.

Gestencild 9 en 4 pagina's. Contactadres: Luc de Bruijn, Duikerstraat 16 bis, Utrecht, telefoon 030-516789.

Nestkastverslag 1975 - Nunspeet

Navolgende gebieden werden door negen nestkastcontroleurs gecontroleerd: Legerplaats Nunspeet, complex Elspeet, complex 175, Gemeentekwekerij, Hulshorst, De Venen en 't Soerel. Totaal een oppervlakte van ca. 280 ha met 407 nestkasten. Van elk gebied wordt een uitgebreid verslag gegeven talloze tabellen, waarbij resultaten van vroeger jaren worden vergeleken. De gege-

vens zijn tot in de finesses uitgewerkt en stimuleren ook anderen die zich met nestkasten bezighouden hun gegevens zo kritisch mogelijk te behandelen. Gegevens over ook minder algemene nestkastbewoners zoals Gekraagde Roodstaart, Boomklever, Kuifmees en Bonte Vliegenvanger verschaffen interessante uitkomsten. Terugmeldingen van Koolmezen worden in dit verslag gedetailleerd vermeld. Het verslag werd samengesteld door A. Smit en bevat 31 gestencilde pagina's. Het verslag is in beperkte mate beschikbaar. Prijs f 2,50 (incl. porto). Verkrijgbaar door storting op gironummer 1248183 t.n.v. A. Smit, Nunspeet.

Nestkastverslag 1976 - Nunspeet

In totaal werden 8 terreinen gecontroleerd met een oppervlakte van totaal 371 ha en 602 nestkasten. De Gekraagde Roodstaart schijnt zich wat te herstellen. De Bonte Vliegenvanger heeft na de Koolmees en de Pimpelmees het grootst aantal uitgevlogen jongen, namelijk 228 jongen. De bezetting, 1e ei-data, 2e legfels, legsel- en uitvlieg-gemiddelde worden nauwkeurig gepubliceerd en besproken. Jammer dat er geen samenvatting over alle gebieden is gemaakt ten aanzien van voor- of achteruitgang en mogelijke oorzaken. De samensteller heeft weer een zeer uitgebreid en daardoor bijzonder waardevol verslag geschreven. Doordat de veldnotities van enkele terreinen zo laat binnenkwamen kon het verslag niet eerder gemaakt worden. Om de zelfde reden zal helaas ook het verslag over 1977 weer laat verschijnen!

A. Smit: Nestkastverslag 1976 - Nunspeet. Gestencild, 20 pagina's, met kaartje. Uitgave Vogelwerkgroep Noord-Veluwe. Verkrijgbaar door storting van f 2,50 op girorekening 14.45.99.8 t.n.v. W. Smit, Vondellaan 16, 3842 EH Harderwijk met vermelding „NK-verslag 1976“.

Nestkasten-jaarverslag 1978, gemeente Ede

In de gemeente Ede werden in 1978 totaal 240 nestkasten gecontroleerd. De vernieling van nestkasten neemt hier de laatste jaren toe. Er werden er niet alleen vernield, maar ook gestolen. In totaal waren er van de 192 bewoonde nestkasten (dit is 80%) 72 kasten door Bonte Vliegenvangers bewoond. De Boomklever, Boomkruiper, Gekraagde Roodstaart en Draaihals ontbraken in 1978 als nestkastbewoner. Nestkasten voor Bosuil, Kerkuil en Torenavalk hadden succes. Slechts 165 vogels werden geringd, een aantal terugmeldingen wordt vermeld. De vleermuisstudie werd vervolgd. De nestkastcontrole wordt na twintig jaar in de toekomst niet meer voortgezet.

H. Stel: Jaarverslag 1978 (20e jaaroverzicht). Gestencild, 5 pagina's (augustus 1978). Zo lang de voorraad strekt gratis aan te vragen bij H. Stel, Balilaan 5, 6712 AW Ede.